

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úprava spotřebitelských smluv I.

V minulosti nebylo moc obvyklé, aby byly smlouvy uzavírány bez současné fyzické přítomnosti smluvních stran. Vzhledem k stávajícímu rozkvětu informačních technologií však dochází ke každodennímu užívání řady elektronických prostředků, které bez větších technických znalostí uzavírání takových smluv umožňují, a to v nesrovnatelně kratším časovém rozmezí.

V minulosti nebylo moc obvyklé, aby byly smlouvy uzavírány bez současné fyzické přítomnosti smluvních stran. Vzhledem k stávajícímu rozkvětu informačních technologií však dochází ke každodennímu užívání řady elektronických prostředků, které bez větších technických znalostí uzavírání takových smluv umožňují, a to v nesrovnatelně kratším časovém rozmezí. Nejtypičtějšími smlouvami, které jsou již tímto novodobým způsobem uzavírány, jsou zejména spotřebitelské smlouvy.

Typickým orgánem soukromoprávní ochrany je soud. K realizaci této ochrany je tedy třeba aktivní činnosti ze strany poškozeného, a to buď jeho návrh směřující k výkonu ochrany (zejména žaloba), nebo další činnost směřující ke zdárnému uplatnění všech dalších ochranných prostředků. Poškozený je tedy tou stranou, od které zákon předpokládá určité aktivní působení; v případě absence takového působení mu pak nebude tato ochrana poskytnuta.

Soukromoprávní ochrana spotřebitele je v našem právním řádu poskytována zejména občanským zákoníkem (zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník; v platném znění) a občanským soudním řádem (zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád; v platném znění) a zákonem č. [59/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku. Samotné spotřebitelské smlouvy jsou pak upraveny přímo v občanském zákoníku v hlavě páté § 52 až 57.

U ochrany veřejnoprávní není po poškozeném požadována tak vysoká míra aktivní činnosti jak je tomu v případě ochrany soukromoprávní. Po poškozeném se zde tedy, na rozdíl od ochrany soukromoprávní, nepožaduje téměř žádná iniciativa, aktivita ani odborné znalosti. Na druhou stranu je pak významným způsobem omezen jeho dohled nad vyřízením věci. Tuto aktivní činnost zde totiž vykonává obligatorně orgán veřejné moci, který zásah poškozeného do průběhu řízení v zásadě nepřipouští. Poškozený zde tedy není „pánem sporu“, a nemá tedy nárok na provedení ochrany, jak je tomu v řízení soukromoprávním. Jistou nespornou výhodou zde však nepochybně je samotná rychlost provedení takové ochrany, a to zejména ve srovnání s ochranou soukromoprávní. Lze říci, že zatímco u soukromoprávní ochrany jde o ochranu převážně následnou, ochrany veřejnoprávní převažuje její preventivní charakter.

Veřejnoprávní ochrana spotřebitele je pak zakotvena v řadě právních předpisů, mezi nimiž zaujímá významnou pozici zákon č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele, který představuje jakousi komplexní veřejnoprávní úpravu této problematiky. Dále se můžeme zmínit o úpravě, která je provedena v trestním zákoně (zákon č. [140/1961](#) Sb., trestní zákon, v platném znění).

Jedním z klíčových pojmů je zde nepochybně pojem spotřebitel. Náš právní řád obsahuje dvě legální definice pojmu spotřebitel. První z nich je uvedena v § 2 zákona č. [634/1992](#) Sb., kde se pro účely tohoto zákona rozumí spotřebitelem „fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby za jiným účelem než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami“. Druhá pak v § 52 odst. 3 občanského zákoníku, podle kterého je spotřebitelem „osoba, která při uzavírání a plnění

smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti“.

Výše uvedené definice nejsou obsahově zcela totožné a obsahují řadu odlišností; navíc mají opačnou logickou konstrukci. V případě zákona o ochraně spotřebitele je spotřebitel definován pozitivně, tedy jako někdo, kdo něco činí, resp. nakupuje a užívá; v případě občanského zákoníku spíše negativní, tj. jako někdo, kdo tak nečiní, resp. nejedná.

Z pohledu veřejnoprávní úpravy, resp. zákona o ochraně spotřebitele je navíc za spotřebitele výslovně považována i právnická osoba; v případě úpravy soukromoprávní toto již zcela zřejmé není. Zákon o ochraně spotřebitele pojem dodavatel (na rozdíl od úpravy v občanském zákoníku) nezná; používá poněkud zavádějící legislativní zkratku prodávající.

Zákon o ochraně spotřebitele rozlišuje nákup výrobků a užívání služeb, ač se zdá, že nákup výrobků je jen jedním druhem užívání služeb. Toto odlišení je tedy asi nutné chápat tak, že užíváním služeb se zde myslí pouze ostatní činnost mimo nákup, a tudíž je tak vlastně ještě zúžen pojem služba, z něhož je takto vyloučena kupní smlouva.

Zákon o ochraně spotřebitele pak klade důraz právě na prodej výrobků. Zbývá snad jen podotknout, že postavení spotřebitele není vázáno na státní občanství, trvalý pobyt, ani na žádné další podmínky.

Právní úprava spotřebitelských smluv byla do našeho právního řádu zařazena zákonem č. [367/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen novela). Jak vyplývá z důvodové zprávy k této novele, vychází se zde z prací na přípravě kodifikace soukromého práva, přičemž tématicky se soustřeďuje jen na několik problémů. Důvodem k tomuto postupu je předpokládaný časový horizont nové kodifikace. Tato novela promítla do občanského zákoníku tři základní směrnice ES: o ochraně spotřebitele v případě smluv na dálku, o nekalých ustanoveních ve spotřebitelských smlouvách a o ochraně spotřebitele při smlouvách sjednávaných mimo obchodní provozovnu. Cílem uvedené úpravy byla především ochrana slabší smluvní strany, která je výrazným trendem moderního soukromého práva.

Spotřebitelské smlouvy mohou být uzavírány nejen podle občanského zákoníku, ale také podle obchodního zákoníku, a to prostřednictvím § 262 ObchZ. V tomto směru je však třeba zmínit, že bude-li spotřebitelská smlouva uzavřena podle obchodního zákoníku, resp. bude-li se řídit ustanoveními obchodního zákoníku a směřuje-li ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, je neplatná. Uzavírání těchto smluv podle obchodního zákoníku však může být velmi praktické, a to zejména s ohledem § 276 ObchZ, který upravuje institut veřejného návrhu na uzavření smlouvy a jeho účinky. Podle tohoto ustanovení je veřejným návrhem na uzavření smlouvy „projev vůle, směřující k uzavření smlouvy, jenž je určen jedné nebo více určitým osobám, jestliže je dostatečně určitý a vyplývá z něj vůle navrhovatele, aby byl vázán v případě jeho přijetí“. Uvedené úpravy jsou tedy co do (ne)určitosti osob jimž je návrh určen, značně odlišné, proto se bude také výrazně lišit způsob uzavírání smlouvy.

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatele do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)